

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:

pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Fiók községek, tanyai központok.

Írta: Forster Géza az OMGE igazgatója.

Az alföldi nagyközségek és nagy kiterjedésű határokkal bíró városokban földhiányról szó sem lehet. A lakosság száma a határ nagy terjedelmével nincs arányban. Egy-egy lakosra annyi hold föld esik, mint sehol az ország más részében, azonban az a hiba, hogy ezen nagy holdszám mellett is a hibás gazdálkodás folytán a jövedelem mégis csekély, a föld termőereje nemcsak hogy fenn nem lesz tartva, de az évről-évre csökken, aminek a kevés állattartás is az oka, mert az alföldi gazda minden olyan területet, melyen nem búzát, vagy kukoriczát termel, kárba vett területnek tart és nem okul azon, hogy az a néhány gazda, aki luczernást készít földjéből, mily óriási jövedelmet vesz be holdanként, mint azt dr. Jankó Miksa ur kimutatja Hódmezővásárhelyről írt monographiájában.

Az igaz, hogy az erősen szikes talajok takarmánytermelésre kevésbé alkalmasak, de hisz a 126,000 kat. hold hódmezővásárhelyi talajból van elég nem szikes rész is, amely takarmánytermelésre alkalmas volna. Kevés az állatok, úgy, hogy Hódmezővásárhelyen egy darab nagy marhára 3 kat. holdnál több szántóföld esik. A legelőhiány is hozzájárul ehhez, azonban erről az illető helyen fogok szólni. A legnagyobb hiba azonban nézetem szerint mégis abban rejlik, hogy a túl nagy határok mellett a gazdálkodás túlságosan extensív és e megközelíthetetlen távolságok miatt a földek nem részesülnek azon megművelésben, amely szükséges volna, sőt nem olyan vetésforgó lesz alkalmazva, amely által a jobb kihasználást elérhetnék; ezen volna tehát szükséges segíteni. A mód nem egyszerű, habár Szeged városa már megtette e téren a kezdeményezést, midőn a tanyai gazdálkodási rendszer fejlesztése végett tanyai központokat létesített, ahonnan az oda tartozó tanyák úgy szellemi szükségleteiket, mint részben közbiztonsági, közigazgatási és anyagi szükségleteiket beszerezhetik.

Ott, ahol az illető községeknek, vagy városoknak a megfelelő helyen szabad rendelkezésre álló birtokaik vannak, könnyen volna kivihető, hogy ilyen tanyai központokat, vagy fiók községeket állítsanak, de ez mindenütt ki nem vihető, részint azért, mert a községeknek maguknak rendelkezésre álló birtokaik nincsenek, vagy esetleg, ha van is, nem ott, ahol a tanyai központ vagy fiók község létesítendő volna.

Nincsen egyéb mód tehát erre, mint törvényhozási úton gondoskodni, hogy létesülhessenek ily tanyai központok, vagy fiók községek.

Hangsúlyoznom kell itt, hogy tisztán fiók községek alapítására kell a súlyt helyezni, nehogy a magyar ember sajátjához tartozó azon büszkeség, hogy az ő város-

határa mily nagy terjedelmű, — meg ne sértessék, mert ha csak némi látszata is merülne fel annak, hogy ezen fiók község nem az illető város, vagy község határának kiegészítő része, képesek lennének csak ezen okból is minden újításnak gátat vetni.

Mindenek előtt tehát szükséges volna egy ezen célokat szolgáló kisajátítási törvény mielőbbi életre hívása.

Ezen kisajátítási törvényben gondoskodásnak kellene történnie az irányban, hogy ily nagy terjedelmű városok, vagy községek fiók községeket létesíthessenek, ezáltal ezen városoknak amugy is nagy lakossági száma tovább nem emelkednék, tudna hova rajokat bocsátani és határának távolos részeiben jobb gazdálkodást bevinni. Ezen törvényben meg kellene adni a jogot, hogy megfelelő távolságban az anyaközségekben fiók község beltelkei céljaira a határ terjedelméhez képest 100—200, esetleg 300 kat. hold kisajátítható legyen, vagy pedig központi tanya létesítésére a tanyák számához képest 10—50 hold terület szintén kisajátítási eljárás mellett az illető birtokosoktól elvehető legyen.

Hasonlóképp ezen törvényben a szükséges közlekedési utak kisajátítására is a megfelelő intézkedésnek kell befoglaltatnia, de azonkívül nehogy egyesek rovására birtokspeculációk eszközölhetők legyenek, a kisajátítási kulcsot is meg lehetne állapítani. A kulcsra vonatkozólag javaslatom az, hogy az ujonnan keletkezendő község határárkától számítva körök húzassanak és mondjuk, a határ szélétől egy kilométer távolságig eső összes földdarabok holdanként egy bizonyos, mondjuk 30—50 év alatt törlesztendő járulékot tartozzanak fizetni értéknövekedés címén és ezen járulék ki volna vethető csökkenő arányban az ezen községhez mondjuk 5 kilométer távolságig kilométerenként való zónabeosztás szerint, úgy, hogy az első kilométer zónába esők fizetnék a legmagasabb hozzájárulási összeget, míg az 5-ik kilométerre eső zónába tartozók a legkisebb kulcs szerint kivetendő összeget fizetnék.

Az ily módon eszközözendő kisajátítás hasonló volna az árvíz elleni védekezésnél már eddig behozott ártérfejlesztési eljárással és azt hisszük, hogy ezáltal senkin igazságtalanság nem esnék, mert azt látjuk, hogy a már létező községeknél közvetlen a község közelében fekvő földek a legmagasabb értékkel bírnak, sokszor ezen község melletti területek nem a határ legjobb részei, de mégis közelségük-nél fogva a legmagasabb értékkel bírnak, úgy, hogy a távolság szerint ezen árhullámzás 50%-osnak könnyen felvehető, de tudok községeket, ahol az árhullámzás 100%-ot is meghalad. Az ily módon kivetett értékemelkedési járulékból, nemkülönb az új község céljaira kihasított beltelkek értéknövekedéséből, mert hisz a beltelkek a szántóföldhöz képest mindig magasabb áron kelnek el, — szár-

mazó és közadók módjára behajtandó összegből az új fiók község költségei volnának fedezendőek és pedig első sorban a beltelkek céljaira kihasított terület ára volna ebből fedezendő, a közterek és utcák részére fentartandó területek értéke, nemkülönben a közcélokat szolgáló épületek emelésének költségei is ebből volnának fedezendőek.

Természetesen, ha az állam is hozzájárul, vagy a jobb módu és tulságos pótló alatt nem nyögő községek is hozzájárulnának a kisajátítás költségeihez, akkor minél kisebb kulcs alapján lehetne a szükséges összeget összehozni, de hogy a fiók község biztosan létesülhessen, nem szabad oly terhekkal megróni az új község települőit, hogy azok kedvüket elveszítsék. Azért tehát mindazon intézmények a kisajátítási összeg rovására volnának létesítendőek, amelyek az új község létesülését előmozdítják, így tehát iskola, óvoda, templom, községháza, utak előállítása ezen pénztár terhére volna eszközözendő. Ha pedig központi tanyák létesítése volna indokoltabb, ennek költségei is hasonló módon lennének fedezendőek, de miután ily központi tanyákkal kevesebb jótétemény érné az új települőket, ennek megfelelőleg az értékelkedési kulcs is kisebb mértékben volna megállapítandó.

Hogy ezen kisajátítási törvény alapján veszedelmes telek spekulációknak eleje vétessék, a törvényben kellene meghatározni a kisajátítás tárgyát képező földekre nézve az értékulcsot, vagyis a fiók község céljaira kisajátítandó beltelek ára meghatározandó volna az új községet közvetlenül környékező dülőkben az utolsó 5 évben forgalom tárgyát képezett földek értékéből t. i. oly módon, ha az új beltelkek által képezett és kihasított területet 5 dülő környékezné, ezen 5 dülőben előfordult adásvételek árai lennének összeadandók és ebből egy átlagár megállapítandó; az esetben azonban, ha a környékező dülők valamelyike minőség tekintetében sokkal alacsonyabb értékű volna, mint a többi környékező dülők értéke, az ily dülőben előfordult adásvételek kiegészítendőek lennének az átlagár megállapításánál.

A szükséges mérnöki munkálatokat, feltételeket, az új község tervezését a földművelésügyi miniszter kultur-mérnökei végeznék el díjtalanul, hogy ez által is az ily új telepítések elősegíthessenek.

A tanyai központok létesítésénél arra volna figyelem fordítandó, hogy mind az a tanyai központban a települők szolgálatára álljon, amire szükségük lehet: iskola, óvoda, imaterem. Így tehát, legyen ott az anyaközség által kiküldött segédjegyző, ki a legszükségesebb közigazgatási teendőket elvégzi, legyen ott orvos, esetleg állatorvos, legszükségesebb mesterembereknek megfelelő települési helys amire fő gond volna helyezendő: egy megfelelő fogyasztási és értékesítési szövetkezetnek megfelelő helyiség, mert éppen ez igen fontos volna a tanyai gazdálkodás megkedveltetéséhez, hogy minden csekélységért, ami a házi szükségletekre kell, ne kellessék a messze városba menni, viszont pedig minden eladó árucikkét a szövetkezet útján a tanyai központból könnyen értékesítheti.

Hogy ezen fiók községek és tanyai központok az anyaközséggel könnyű közlekedéssel birjanak, telefon összeköttetést okvetlenül kell létesíteni és keskeny vágású vasutaknak létrehozásával a közlekedést is olcsóvá és megfelelővé kell tenni; ezt az utolsót azonban úgy hisszük, már a magánvállalkozás is meg fogja tenni, mert hisz a keskeny vágású vasutak előállítása sík területen a minimális költségeket veszi igénybe, amellettt ugyszólván biztosított

személy- és teherforgalommal bir, ami a befektetett összeg kamatozását feltétlenül meghozza.

Hogy egy ily értékelkedési járulék kivetése nem egészen légből kapott, annak bizonyítására hivatkozhatom Angliára (mert nálunk nagyon szeretik, ha ki tudjuk mutatni azt, hogy az életbeléptetendő intézkedés, vagy törvény külföldi államokban is létezik); rámutathatok az angliai városokban szokásba vett betterment tax alkalmazására. Angliában ugyanis a városok szabályozásánál azon terjedékek után, amelyek új vonalak kinyitásával értékükben emelkedtek, ezen értékelkedés után egy bizonyos kulcs szerint értékelkedési illetéket szednek be a városi kisajátítási alap részére és ez méltányos intézkedés is, miután a város viselvén a kisajátítás útján új vonalak megnyitását, természetesen látszik, hogy az így előálló telekérték emelkedésből a város is részesüljön és nemcsak a lakosság egyrésze élvezze ennek hasznát, amely minden áldozat nélkül jutna értékesebb telekhez. Ezen betterment tax elvét Debreczen városa is a város rendezésének tervezésénél behozni óhajtotta és a az értékelkedés után 25%-os kivetést óhajtott volna alkalmazni. Az így kivetett összeget 500 forinton alól fél év alatt, 5000 forinton felül 3 év alatt tartoztak volna az érték emelkedésében részes lakosok a város rendezési pénztárába befizetni. A belügyminiszter azonban a városnak e célból hozott szabályrendeletének ezen intézkedéseit nem hagyta helyben s talán ennek lehet tulajdonítani azt, hogy Debreczen városában a városrendezési tervek mindez ideig elintézését nem nyertek.

A debreczeni szabályrendelet szerint nagyon erősen igénybevetett volna az értékelkedés s én azt hiszem, az alföldi városok területén alakítandó fiók községek vagy tanyai központoknál ily nagy kulcsot, 25%-ot kivetni nem volna szükséges, de nem volna szükség arra sem, hogy nagyobb összegek azonnal az illető birtokosoktól beköveteltesenek, mert hisz ezen összegeket bankok útján hosszú törlesztési idő alatt lehetne az illető felektől — hogy azt nagyon meg ne érezzék — bekövetelni. Inkább itt csak arra kellene szult helyezni, hogy birtokváltás esetén az értékelkedésből származó összeg egyszerre volna esedékes s ez által a kisajátítási alap gyorsabban volna törleszthető.

Fizetésrendezés.

Már maga a czim sem népszerű, annál kevésbbé ezen sorok, melyeket itt leirunk, de elvégre is nemcsak kedves és tetszetős dolgokról kell írunk, hanem rá kell mutatnunk ama fájó sebekre is, melyek a társadalom egy nagy intelligens, szellemi erőben gazdag osztályának testén látszanak. Igaz, hogy igen sok tintát fogyasztottunk már el a tisztviselők fizetésrendezésének megbeszélésére, ugyszólván kimerítettünk minden argumentumot arra nézve, hogy meggyőzzük az elméket ezen égető kérdés megoldásának szükségességére, mégis ez alkalommal ismét tárgyaljuk a fizetésrendezés kérdését, melynek megoldása elől nem térhetnek ki az illetékes körök.

Nálunk a városi tanács a szervezeti szabályzat átdolgozásával kapcsolatban óhajtotta megoldani a fizetésrendezés kérdését. A tárgyalások folytak télen-nyáron és mikor a munka majdnem egészen készen volt, akkor a szűkkeblűség leszavazta a fizetésrendezés kérdését. Sok a közköltő, nagyok a város kiadásai. — mondották, — várjon tehát a tisztviselő és nyomorogjon mindaddig, míg valami váratlan szerencse nem éri a város házipénztárát.

Mi, akik ismerjük városunk háztartását és látjuk azt a lelkes munkásságot, mely a mult hiányait akarja pótolni, mi, akik napról-napra tanui vagyunk a város ügyei lelkiismeretes vezetésének és annak az okos gazdasági politikának, mely a város közjövendelmét emeli és ezen okból programjába vette a Hortobágy hasznosítását is, — jól tudjuk, hogy a fizetésrendezés áldozatot kíván a város polgárságától. Ámde ezen áldozat számba sem jöhet, akkor, midőn az új szervezeti szabályzat sok oly állás eltörlését hozza javaslatba, melylyel megtakarítást eredményeznek. Amit tehát elvesztünk a vámon, megnyerjük a réven és az a kis különbség, ami terhünkre esik, oly csekély, hogy számba sem jöhet akkor, midőn az új szervezeti szabályzat a hivatali személyzetet úgy osztja be, hogy felesleges munkaerő nem lesz, de másrészt a jobb fizetés ellenében minden hivatalnak és minden egyes tisztviselőnek bőséges munkája lesz.

Az állam már igyekezett a költségvetés keretében tisztviselői anyagi helyzetén segíteni és ennek dacára még most is sok jogos panasz hangzik fel. Mit szóljanak a városi tisztviselők, akik a választási rendszer mellett talán egész életükben nem lépnek elő, míg az állami tisztviselők tövényen alapuló előléptetése, fokozatos fizetés emelése biztosítva van. A választási rendszernél nagy szerepet játszik az atyafiság, komaság, az olcsó népszerűség, mely utóbbi megtéveszti a választókat a megválasztandó személyére nézve. Sokszor érdemes emberek, művelt elméjű, csiszolt eszű, nagyképzetségű emberek nyomorognak kis fizetésű hivatalokban, míg a népszerűséget hajhászó, sivár lelkű, üres fejű strébernek vezető szerepeket töltenek be.

A tisztviselő nem vonhatja ki magát a társadalmi életből. Részt kell vennie a társadalmi élet mozgalmában, mert elvégre is nemcsak hivatalában kell szolgálnia, hanem a tisztviselői kar szellemi munkája nélkül egyetlenegy társadalmi intézmény sem gyökerezhetik meg. Mi legalább mindenütt ott látjuk a tisztviselői kart, ahol szellemi erőre és anyagi áldozatkészségre van szükség. Senki sem kérdi, hogy miből ad, vagy egyáltalán adhat-e, de adnia kell, mert ezt tőle megkívánja a társadalom és ennek ezerágu kulturális és humánus intézménye. A debreczeni dús gazdag polgárok tisztos nevét bizony-bizony csak elvéve olvasom az adakozási iveken, az ő erszényeikből az elmúlt télen a városi népkönyha kimutatásában egy tál káposztára és egy rófnyi kolbászra találok, ellenben ott látom azok adományát, akik maguk is nehezen élnek. Kulturális és emberbaráti egyleteink, intézményeink tagjai jobbra tisztviselő és hivatalnok karból kerülnek ki, de nem látom azok közt a Szentessyeket, akiknek pedig igazán módjukban volna a mellény belső zsebéből a közcélokra is áldozni.

Szentessy János nemzeti uram saját szájából hallottuk azt a megjegyzést, hogy némely városi tisztviselő husz-harmincz évig szolgálja a várost és husz-harmincz év múlva is a hátán viszi a házat, mert egy hajlékra valót sem szeret. A nemzeti ur ezzel vágni akart a tisztviselőn, holott akaratlanul is megdicsérte, mert szavaival azt igazolta, hogy bizony-bizony nyomoruságos fizetését feléli, meg hogy hajlék építésre nem telik. Hejh másképpen ítélnék Szentessy uram, ha 1000—2000 koronából kellene megélnie, mert akkor keservesen tapasztalná, hogy ebből nem igen lehet az általa árult husz kilójáért maholnap egy pengő forintot adni. Azután meg az a fenti nyilatkozat azt is igazolja, hogy a tisztviselő becsületes eszközökkel dolgozik és nem pótolja gyarló fizetését tisztességtelen keresettel.

Ennyit a nyilatkozatról, mely a „Bika“ kávéházi szé-

kén hangzott el a Szentessy János nemzeti uram ajkairól; most pedig folytassuk tárgyunkat.

Mivel tehát napról-napra emelkedik a drágaság és a tisztviselő megélhetése mindinkább nehezebb, fogjanak hozzá az illetékes körök a fizetésrendezéshez. Erre már itt van a tizenkettedik óra. Ne legyen ezen kérdés tárgyalásánál senki sem elfogult és szűkkeblű. Mikor más kisebb városok, melyek 50—80% pótdóval küzdenek, egy szivvel és egy lélekkel gondoskodnak tisztviselőik megélhetéséről, miért vonakodnék az áldozattól a gazdag Debreczen? Ezt tennie nem szabad, ha csak marasztaló ítéletben nem kíván részes lenni.

A közigazgatási bizottság ülése.

Debreczen sz. kir. város közigazgatása f. hó 6-ikán tartotta meg havi rendes ülését Wessprémy Zoltán főispán elnöklésével. Az ülésen jelen voltak: Kovács József polgármester, Vecsey Imre főjegyző, Csánki Viktor dr. kir. tan. felügyelő, Eisenmann Oszkár pénzügyi tanácsos, h. pénzügyigazgató, Dóczy Emil dr. alügyész, Aczél Géza városi főmérnök, Király Gyula és Csóka Sámuel tanácsnokok, Bacsányi Miklós dr., Rickl Antal, Fejér Ferencz dr., Juhász Ignác, Kocsár Gábor dr. és a bizottság jegyzője Tóth Emil.

A főispán megnyitván az ülést, az egyes szakelőadók felolvasták jelentésüket. A polgármesteri jelentés szerint a rendőrség letartóztatott az elmúlt hóban 250 egyént, ebből a királyi ügyészséghez 8 embert kísérttek, 242 pedig a rendőrség által bünttetett meg. A katonai létszám emberben 1778, lóban 779. A városnak egyenes adóba befizettek 264,340 kor. 91 f.; országos betegápolási adóba 13,894 kor. 54 f.; pótdóba 21,679 kor. 39 f.; utadóba 8486 kor. 29 fill. és ebadóba 348 kor. 29 fillér.

Varga Emil dr. főorvos helyettes jelentéséből megtudjuk, hogy a közegészségi állapotok az elmúlt hóban rosszabbra fordultak az előző hónapok egészségi viszonyaihoz képest. Járványos eset is pusztított. Kanyaró volt 87, ronsoló toroklob 10, hasi hagymár 17, szamarhurut 8, esetben. A hasihagymáz 17 esete közül 5 a Vilmos huszárok közt lépett fel. A jelentés szerint az orvosok mindent elkövettek a járvány meggyöngyítésére.

A pénzügyigazgató helyettes szerint az elmúlt hóban egyenes adóban 506,205 kor. 27 f. folyt be; hadmentességi díjban 207 kor. 39 f.; bélyegjövendékben 78,144 kor. 28 f.; jogilletékekben 87,618 kor.; dohányjövendékben 150,666 kor. 84 f.; fogyasztási és italadóban 25,000 korona.

A közigazgatási bizottság Kovács József polgármester határozatát, melylyel Axmann Gyula állatorvos ellen fegyelmi vizsgálatot rendelt el, helyben hagyta.

A szakelőadók egyéb jelentéseinek felolvasása után az ülés véget ért.

A sorozás.

Jekelfalussy honvédelmi miniszter Debreczen városához a sorozásra vonatkozólag a következő rendeletet intézte:

Az 1906. évre kiállítandó ujonczok megajánlásáról szóló 1906. évi VI-ik törvényczikk alapján felhívom a törvényhatóságot, hogy az 1906. évre vonatkozó ujonczozási, utazási és működési terveket az illetékes hadkiegészítő kerület és honvéd kiegészítő parancsnokságokkal egyetértőleg és az idő előrehaladottságára való tekintettel, az 1905. évre vonatkozó fősorozásokra vonatkozó utazási és

működési tervek megállapításánál a folyó év tavaszán már követett eljárásnak megfelelőleg, esetleg személyes és szóbeli érintkezés útján az ezen célból kitűzendő összejövétel alkalmával mielőbb és akként állapítsa meg, hogy az 1906. évre vonatkozó fősorozás az ez évi október hónap 10-től november 30-ig terjedő időtartam alatt legyen foganatosítható, illetve végrehajtható. Megjegyzem, hogy a szerkesztendő tervekben a vasárnapok, a római katolikus és protestáns ünnepnapok, valamint azon sorozó járásokban, ahol görög keleti, illetőleg az izraelita vallásuak nagyobb számban vannak, a görög keleti, illetőleg izraelita ünnepnapok is, működési napul fel nem vehetők s e tekintetben általában az előző évekbeli hasonló tartalmu rendeletekben ez iránt foglalt rendelkezések ezuttal is pontosan betartandók. A megállapított újoncsozási utazási és működési tervek előzetes jóváhagyás végett hozzám mielőbb, de legkésőbb folyó évi augusztus hónap 31-éig okvetetlenül fölterjesztendők. Az újoncsozás tényleges végrehajtása iránt később fogok intézkedni.

Budapesten, 1906. évi július hónap 30-án.

A miniszter helyett:

Bolgár s. k.,
államtitkár.

Felirat az országgyűléshez.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye törvényhatósági bizottsága pártolás végett megküldte városunkhoz a képviselőházhoz intézett következő tartalmu feliratát:

Mélyen tisztelt képviselőház!

Ismert és köztudomásu azon körülmény, hogy a besorozott katonák a három, négy, illetve a honvédségnél teljesített két évi szolgálat ideje alatt semmit sem kereshetnek s így a katonai szolgálatban eltöltött idő saját személyüket és családjukat illetőleg elveszítettnek tekinthető.

Éppen annyira köztudomásu azon körülmény, hogy a katonai szolgálatból rendszeren ősszel, a mezei munka befejezése után, tehát akkor szabadulnak, amidőn főként a mezőgazdasági munkával foglalkozók mit sem kereshetnek, sőt gyakran csak az egyébként is szűkölködő családjaiknak válnak még sulyosabb terhére.

A mai korban, amidőn ugy az államhatalom, mint a társadalom fokozott mérvben terjeszti ki istápoló figyelmét és gondoskodását a szegényekre, a munkások osztályára, a kis emberekre, amidőn még a börtönöket elhagyó bűnösök is anyagi segélyben részesülnek, alig szükséges bővebben fejtegetnünk azon szociális okokat, amelyek arra indítanak, hogy a hadkötelességük teljesítése alatt kereset nélkül maradt állampolgárok a polgári életre ne a koldusbottal bocsáttassanak vissza, hanem némi anyagi segélyt nyerjenek, s így azon ideig, míg keresetre szert tesznek, az éhezéstől, nyomortól mentek legyenek.

Ugyanazért mély tisztelettel kérjük a t. képviselőházat, méltóztassék rendelkezni, hogy a sorhadi szolgálatokat kitöltő, minden vagyonos és kereset nélküli katonák elbocsátásuk alkalmából az államtól némi anyagi segélyben részesüljenek.

Kelt Szolnokon, a törvényhatósági bizottság 1906. évi június hó 26-ik napján tartott közgyűlésében.

A vármegye közönsége nevében

alispán helyett:

dr. Kúry Albert s. k.,
vármegyei főjegyző.

Kilencz uj iskola Debreczenben.

A debreczeni tanyai iskolák szüknek bizonyultak az esztendőnként megnövekvő iskolaköteles gyerekek befogadására.

A minap a vallás- és közoktatási miniszter leiratot intézett a városhoz, hogy a környékén lévő tanyákon állítson fel elemi népiskolákat.

Az új iskolák felállítása a törvény szerint kötelessége Debreczennek. A város tanácsa egyik múlt ülésén foglalkozott a miniszter leiratával és az iskolák felállítására nézve bizottságot küldött ki.

Kedden a bizottság ülést tartott. Tagjai voltak: Kovács József polgármesteren kívül Aczél Géza főmérnök, Oláh Károly, Roncsik Lajos főszámvevő és dr. Dóczy Emil ügyész.

A kormány képviselőjében megjelent dr. Csánky Viktor tanfelügyelő.

A bizottság beható tanácskozás után elhatározta, hogy a miniszter kívánságához képest kilencz tanyai iskolát állít fel és pedig a Cserén kettőt, Bánk, Pacz és Fancsika erdőben kettőt, Elepen egyet, Kösélyszeg, Nagyhegyes és Kishegyesen együttvéve kettőt, Ebesen egyet és Szepesen egyet. A város kijelentette, hogy hajlandó e kilencz tanyai iskolát felállítani, ami körülbelül százezer koronájába fog kerülni.

Az építésre szánt összeget a nagy kölcsönből fogják fedezni. Az állam ezzel szemben köteles az iskolákat berendezni, az épületek fentartásáról gondoskodni és a tanítók javadalmazásának terhét viselni.

Azonkívül jónak látná a város, ha a négy községi iskolát, amelyet ő tart fenn, az állam szintén átvenné saját kezelésébe. Csánky Viktor tanfelügyelő kijelentette a határozatra vonatkozólag, hogy ő mindenesetre szem előtt fogja tartani a város érdekeit, de ezt össze kell egyeztetni az állam érdekeivel, ő ilyen értelemben tesz feljelentést a kultuszminiszteriumnak.

A szűkebb körü bizottság a határozatot javaslatképen a tanács elé terjeszti.

Csillaghullás.

Benne vagyunk az augusztusi csillaghullásban. Máskor is van e tüneményben részünk, de az évnék egy időszakában sem annyira, mint most. Nevezetes csillaghullás van például még novemberben is, de ezt alig vesszük észre. Augusztusban egyszerre miriádnyi apró kis csillag hull le az égről; egész eső a tüze; üszkökből. Ezek az ugynevezett hulló csillag-rajok. Érdekes természeti jelenség játszik itt közre. A rajok bele vonatván Naprendszerünkbe, a Nap körül gyűrű alakjában keringenek s amikor aztán a Föld — évi mozgása közben — egy ilyen gyűrűn keresztül halad, megered a sűrű csillaghullás és tart mindaddig, míg birodalmából tovább nem vándorolnak. Ezekben a napokban a Föld és e meteorit testcskéék között olyan a viszony, mint mikor egy kilőtt ágyugolyó sebesen keresztül tör egy kisebb-nagyobb sűrűségű méh- vagy szuuyograjon át (az ugynevezett éta aquarida), július 30-ika körül. Ily csillag-rajokat szelt Földünk május 2-ától 8 napon, ilyen az augusztusi csillaghullás, az október 20—22, a november 13—15. és 28—30. s a december 10. körüli csillaghullás.

Följegyzéseink néhány igen gazdag ilyen csillaghullásról emlékeznek meg. Például 1799 november 12-én Mexikó partján egész hullócsillageső volt látható: több ezer meteorit hullott a Földre. 1833-ban ugyancsak november 12-én a lehullott csillagok számát három óra alatt legkevesebb 24,000-re becsülték. Pompás csillaghullás volt az 1872 november 28-iki csillaghullás is, amikor is Földünk az ugynevezett Biela-üstökös pályáját szelte át, 1872 november 28-tól 1885 november 27-ig két egész

körfogást is végzett a nevezett üstökös a Nap körül, de nagyobb szerű tűneményt csak az utolsó nap mutatott. Különösen Málta szigetén. Németalföldön és Németország s Anglia egyes részeiben volt szapora a csillaghullás. Egy Máltában tartózkodó német tartalékos tiszt szerint egy óra leforgása alatt több mint 9000 hulló-csillagot láthatott az ember. Átlagosan szabad szemmel egy óra alatt négyet-ötöt láttunk alábukni. Persze teleszkópon sokkal többet. A sporadikus hullócsillagok fénye a szabad szemmel látható, s gyöngébb erősségű csillagok fényének felel meg. Száz hulló csillag közül mindössze kettő három mulja felül a legnagyobb csillagok fényét; a többiek gyöngébb fényűek. Színük rendszeresen fehér, néha narancssárga, ritkán vörös. Pályájuk rendszerint hyperbola-alaku, hossza a háromszáz kilométert is meghaladja és másodpercezenkénti sebessége husz-hetven kilométer közt váltakozik. A meteoritok anyaga vas, vagy kő. Súlyuk sokszor csak néhány gram, máskor több száz kiló, az ötven kilogrammnál nehezebbek azonban már a ritkaságok közé tartoznak. A Knjahinyán 1866-ban leesett meteorit sulya 332 kiló volt: esése közben ketté vált, de a nagyobbik darab így is 290 kilót nyomott. Szébb példányok még az 1898 márczius elején Texasban leesett meteorvas, melynek sulya 15 és háromnegyed fontot, az 1900 június 15 én N'Goureymanban talált meteorvas sulya 37 kiló és 75 deka, az ugyanezen év július 10-én Michigan mellett leütött meteorit összesen 70 fontot tett. A hóvidékeken talált vasnyomok szintén meteoritokra engednek következtetni. Valószínűleg por alakjában hullottak le. Azonban koránt sem minden vidék, vagy ország kap belőlük. Svájcban például még nem találtak, annál gazdagabb benne India, Franciaország, Észak-Amerika, Olaszország stb. Hazánk sem panaszkodhatik miatta. Sőt az első ismert legrégebbi csillaghullás is bennünket keresett volna föl: az 1459-iki. Az 1492 november 7-iki már Ensisheimet látogatta meg.

A távoli szemlélő csak magát az égi tűneményt látja: amint leszalad az égen a csillag és eltűnik a láthatárról. Nem így, aki közel van ahhoz a helyhez, ahol leüt. Gyönyörű, de félelmetes látványban van része. Már a levegőben ágyudörgés-szerű robaj jelzi jöttét s amikor a Földre ér, egész porfelleggel ver föl és mélyen belevágja magát a Földbe. Legtöbbször izzó tüzes és ereje oly nagy, hogy például a Ngurein Szudán mellett levágódott meteorvas egy méter mélyen furódott be a száraz talajba. Lassan hül ki, és napokon át erős kényszagot terjeszt maga körül. Vannak azonban oly hideg meteoritok is, hogy hidegebbek a jégnél s pusztán kézzel lehetetlen hozzájuk nyulni, míg lassanként föl nem melegednek. Ilyen hideg meteorit hullott le nálunk 1795 április 15-én a temesmegyei Zsadány községben.

A csillaghullásokat a babona is a maga körébe vonta. Szóbeszéd, hogy amikor egy-egy csillag lehull a helyéről, önkéntelenül is arra gondolunk, hogy: meghalt valaki. A néphit kapcsolatba hozza a léleknek földöntúli életét a mindenséggel, ezzel a közvetlen észleletünkön kívül álló fogalommal. Hiszen kevéssel ezelőtt még maguk a tudósok is tagadták, hogy az égből kövek eshetnek s nem kisebb ember, mint Lavoisier, francia vegyész azt a kijelentést merete megkoczkáztatni a párisi Akadémia előtt, hogy bár az aéroolithok hullását, szétpukkanását ezren és ezren látták és hallották, a leesett köveket azon melegen fölvtették, amint lecsaptak és megvizsgáltatták, — a dolog hihetetlen és igazságnak el nem fogadható. Ugyanigy tett a tizenhetedik század legfüggetlenebb szelleme, Gassendi is, aki bár maga szemtanúja volt annak az esetnek, amikor 1627-ben egy harmincz kilogramm sulyu aéroolith esett le Provánszban, világos fényes nappal, sőt saját kezével megtapogatta, megvizsgálta a követ, kijelentette, hogy azt csak valamely ismeretlen földi kitérés vethette ki a levegőbe.

Husdrágaság.

Ugyan mit szólna IV. Henrik, ha százados álmából felébredne, látva azt, hogy mily méregdrága áron vesszük a húst. Ha a nép boldogságát az ő óhaja képezi, hogy tudniillik

minden ember fazekában egy tyuk följön, akkor ugyan mi boldogtalan sorsra jutottunk.

A husdrágaság ugyanis napról-nápra emelkedik úgy, hogy maholnap csak a módosabb emberek jutnak izletes falatokhoz. A szükség arra fog hennünket indítani, hogy vegetáriánusok legyünk.

Ugy mondják a hozzáértők, hogy a szerb határ elzárása okozta a hus drágaságát. Sokan azonban azt állítják, hogy a baj oka nemcsak a vámháboruban keresendő, hanem a mi azon szokásunkban, hogy a jó marhát az osztrák gyomrába küldjük. Ami rossz meg itthon marad, azt méregdrágán adjuk el a közönségnek. Hát kérem szeretettel ez igaz és ezt elvitatni nem lehet. Ez pedig csak úgy akadályozható meg, ha a kormány legalább egyidőre megtiltja az állatkivitel. Mert mégis csak bosszantó és igazságtalan dolog a megélhetés eszközeit elvonni ebből az országból és kihizlalni hizott marhával a mi rovásunkra az osztrákot.

A mi mészárosaink, mikor a hus árát emelik, még azzal sem védekezhetnek, amivel a budapesti mészárosok, hogy tudniillik nyereségüket elviszik a marhavásárpénztár és a vásárcsarnokok. Hanem igenis a hus árának emelkedése nálunk onnan származik, mert kevés állat kerül vágásra. Ennek oka azonban az, hogy mészáros mestereink restelnek a Szilágyságba fáradni és ott vásárolni marhákat. Azután meg valóságosan pusztítják a borjukat, úgy, hogy nem képes a növendék marha felnőni. Ebből ismét az következik, hogy erőtlén husok kerülnek asztalunkra.

Akármi oka legyen azonban a hus drágulásának, valamit tennünk kell a módtalan áremelkedés akadályozására. Nem vádoljuk mi a mészárosokat, hisz elvégre ők is küzdenek a bajokkal és nehéz viszonyok közt vezetik üzleteiket, másrészt azonban ők is elégedjenek meg egyelőre kevesebb haszonnal is, ne használják ki az alkalmat a közönség rovására. Igyekezzenek Debreczen város távolabbi vidékéről szerezni be a vágómarhát és ne sajnálják a fáradságot, hanem kutassák fel ama helyeket, ahol bőviben van a vágómarha. Mert ha elhisszük is, hogy a szerb zárlat nehéz viszonyok közé juttatta a mészárosokat, a hus árának rohamos emelkedését nem vagyunk hajlandók egészben ennek a körülménynek betudni.

Ha pedig nem használna az ügynek a közönség felhangzó jogos panasza, akkor fel kell állítani a hatósági mészárszékeket. Ez az intézmény másutt is bevált. Nálunk is be fog válni, ha a vágómarhákat nem a mészárosoktól vesszük, hanem a vidéken szedjük össze. Mivel pedig maga a város nem haszonért fog dolgozni, hanem a nagyközönségen fog segíteni s pusztán a kezelési költségeket csapva a vételárba, nyilvánvaló, hogy olcsóbban adhatja majd a húst és a panasz el fog mulni.

Gondolkozzanak e felett az illetékes körök és valamilyen képpen segítsenek a dolgon, nehogy olyannyira emelkedjék a hus ára, hogy szegényebb embernek nélkülözni legyen kénytelen.

Magyar és székely fürdők.

Nagy hiba, hogy a magyar ember keveset gondol legdrágább kincsére: egészségére. Szeret jól élni, de egészségével csak akkor törődik, amikor gyomrát, szervezetét alaposan megrongálta, amikor már rendszerint késő.

Ezért keresik föl annyian évről-évre Karlsbadot meg a többi külföldi fürdőt, ahova az ugysis szegény országból milliókat visznek ki.

működési tervek megállapításánál a folyó év tavaszán már követett eljárásnak megfelelőleg, esetleg személyes és szóbeli érintkezés útján az ezen célból kitűzendő összejövétel alkalmával mielőbb és akként állapítsa meg, hogy az 1906. évre vonatkozó fősorozás az ez évi október hónap 10-től november 30-ig terjedő időtartam alatt legyen foganatosítható, illetve végrehajtható. Megjegyzem, hogy a szerkesztendő tervekben a vasárnapok, a római katolikus és protestáns ünnepnapok, valamint azon sorozó járásokban, ahol görög keleti, illetőleg az izraelita vallásuk nagyobb számban vannak, a görög keleti, illetőleg izraelita ünnepnapok is, működési napul fel nem vehetők s e tekintetben általában az előző évekbeli hasonló tartalmu rendeletekben ez iránt foglalt rendelkezések ezuttal is pontosan betartandók. A megállapított újoncsozások utazási és működési tervek előzetes jóváhagyás végett hozzám mielőbb, de legkésőbb folyó évi augusztus hónap 31-éig okvetetlenül fölterjesztendők. Az újoncsozás tényleges végrehajtása iránt később fogok intézkedni.

Budapesten, 1906. évi július hónap 30-án.

A miniszter helyett:

Bolgár s. k.,
államtitkár.

Felirat az országgyűléshez.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye törvényhatósági bizottsága pártolás végett megküldte városunkhoz a képviselőházhoz intézett következő tartalmu feliratát:

Mélyen tisztelt képviselőház!

Ismert és köztudomású azon körülmény, hogy a besorozott katonák a három, négy, illetve a honvédségnél teljesített két évi szolgálat ideje alatt semmit sem kereshetnek s így a katonai szolgálatban eltöltött idő saját személyüket és családjukat illetőleg elveszítettnek tekinthető.

Éppen annyira köztudomású azon körülmény, hogy a katonai szolgálatból rendszeren ősszel, a mezei munka befejezése után, tehát akkor szabadulnak, amidőn főként a mezőgazdasági munkával foglalkozók mit sem kereshetnek, sőt gyakran csak az egyébként is szűkölködő családjaiknak válnak még súlyosabb terhére.

A mai korban, amidőn úgy az államhatalom, mint a társadalom fokozott mérvben terjeszti ki istápoló figyelmét és gondoskodását a szegényekre, a munkások osztályára, a kis emberekre, amidőn még a börtönöket elhagyó bűnösök is anyagi segélyben részesülnek, alig szükséges bővebben fejtegetnünk azon szociális okokat, amelyek arra indítanak, hogy a hadkötelességük teljesítése alatt kereset nélkül maradt állampolgárok a polgári életre ne a koldusbottal bocsáttassanak vissza, hanem némi anyagi segélyt nyerjenek, s így azon ideig, míg keresetre szert tesznek, az éhezéstől, nyomortól mentek legyenek.

Ugyanazért mély tisztelettel kérjük a t. képviselőházat, méltóztassék rendelkezni, hogy a sorhadi szolgálatokat kitöltő, minden vagyonos és kereset nélküli katonák elbocsátásuk alkalmából az államtól némi anyagi segélyben részesüljenek.

Kelt Szolnokon, a törvényhatósági bizottság 1906. évi június hó 26-ik napján tartott közgyűlésében.

A vármegye közönsége nevében

alispán helyett:
dr. Küry Albert s. k.,
vármegyei főjegyző.

Kilencz új iskola Debreczenben.

A debreczeni tanyai iskolák szűknek bizonyultak az esztendőnként megnövekvő iskolaköteles gyerekek befogadására.

A minap a vallás- és közoktatási miniszter leiratot intézett a városhoz, hogy a környékén lévő tanyákon állítson fel elemi népiskolákat.

Az új iskolák felállítása a törvény szerint kötelessége Debreczennek. A város tanácsa egyik múlt ülésén foglalkozott a miniszter leiratával és az iskolák felállítására nézve bizottságot küldött ki.

Kedden a bizottság ülést tartott. Tagjai voltak: Kovács József polgármesteren kívül Aczél Géza főmérnök, Oláh Károly, Roncsik Lajos főszámvevő és dr. Dóczy Emil ügyész.

A kormány képviselőjében megjelent dr. Csánky Viktor tanfelügyelő.

A bizottság beható tanácskozás után elhatározta, hogy a miniszter kívánságához képest kilencz tanyai iskolát állít fel és pedig a Cserén kettőt, Bánk, Pacz és Fancsika erdőben kettőt, Elepen egyet, Kösélyszeg, Nagyhegyes és Kishegyesen együttvéve kettőt, Ebesen egyet és Szepesen egyet. A város kijelentette, hogy hajlandó e kilencz tanyai iskolát felállítani, ami körülbelül százezer koronájába fog kerülni.

Az építésre szánt összeget a nagy kölcsönből fogják fedezni. Az állam ezzel szemben köteles az iskolákat be rendezni, az épületek fentartásáról gondoskodni és a tanítók javadalmazásának terhét viselni.

Azonkívül jónak látná a város, ha a négy községi iskolát, amelyet ő tart fenn, az állam szintén átvenné saját kezelésébe. Csánky Viktor tanfelügyelő kijelentette a határozatra vonatkozólag, hogy ő mindenesetre szem előtt fogja tartani a város érdekeit, de ezt össze kell egyeztetni az állam érdekeivel, ő ilyen értelemben tesz feljelentést a kultuszminiszteriumnak.

A szűkebb körű bizottság a határozatot javaslatképpen a tanács elé terjeszti.

Csillaghullás.

Benne vagyunk az augusztusi csillaghullásban. Máskor is van e tüneményben részünk, de az évek egy időszakában sem annyira, mint most. Nevezetes csillaghullás van például még novemberben is, de ezt alig vesszük észre. Augusztusban egyszerre miriádnyi apró kis csillag hull le az égről; egész eső a tüze; üszkökből. Ezek az ugynevezett hulló csillag-rajok. Érdekes természeti jelenség játszik itt közre. A rajok bele vonatván Naprendszerünkbe, a Nap körül gyűrű alakjában keringenek s amikor aztán a Föld — évi mozgása közben — egy ilyen gyűrűn keresztül halad, megered a sűrű csillaghullás és tart mindaddig, míg birodalmából tovább nem vándorolnak. Ezekben a napokban a Föld és e meteorit testcskéik között olyan a viszony, mint mikor egy kilőtt ágyugolyó sebesen keresztül tör egy kisebb-nagyobb sűrűségű méh- vagy szunyograjon át (az ugynevezett éta aquarida), július 30-ika körül. Ily csillag-rajokat szelt Földünk május 2-ától 8 napon, ilyen az augusztusi csillaghullás, az október 20—22, a november 13—15. és 28—30. s a december 10. körüli csillaghullás.

Följegyzéseink néhány igen gazdag ilyen csillaghullásról emlékeznek meg. Például 1799 november 12-én Mexikó partján egész hullócsillageső volt látható: több ezer meteorit hullott a Földre. 1833-ban ugyancsak november 12-én a lehullott csillagok számát három óra alatt legkevesebb 24,000-re becsülték. Pompás csillaghullás volt az 1872 november 28-iki csillaghullás is, amikor is Földünk az ugynevezett Biela-üstökös pályáját szelte át, 1872 november 28-tól 1885 november 27-ig két egész

körfogást is végzett a nevezett üstökös a Nap körül, de nagyobb szerű tűneményt csak az utolsó nap mutatott. Különösen Málta szigetén. Németalföldön és Németország s Anglia egyes részeiben volt szapora a csillaghullás. Egy Máltában tartózkodó német tartalékos tiszt szerint egy óra leforgása alatt több mint 9000 hulló-csillagot láthatott az ember. Átlagosan szabad szemmel egy óra alatt négyet-ötöt láttunk alábukni. Persze teleszkópon sokkal többet. A sporadikus hullócsillagok fénye a szabad szemmel látható, s gyöngébb erősségű csillagok fényének felel meg. Száz hulló csillag közül mindössze kettő három mulja felül a legnagyobb csillagok fényét; a többiek gyöngébb fényűek. Színük rendszeresen fehér, néha narancssárga, ritkán vörös. Pályájuk rendszerint hyperbola-alaku, hossza a háromszáz kilométert is meghaladja és másodpercenkénti sebessége husz-hetven kilométer közt váltakozik. A meteoritok anyaga vas, vagy kő. Súlyuk sokszor csak néhány gram, máskor több száz kiló, az ötven kilogrammnál nehezebbek azonban már a ritkaságok közé tartoznak. A Knijahinyán 1866-ban leesett meteorit sulya 332 kiló volt: esése közben ketté vált, de a nagyobbik darab így is 290 kilót nyomott. Szébb példányok még az 1898 márczius elején Texasban leesett meteorvas, melynek sulya 15 és háromnegyed fontot, az 1900 június 15 én N'Goureymanban talált meteorvas sulya 37 kiló és 75 deka, az ugyanezen év július 10-én Michigan mellett leütött meteorit összesen 70 fontot tett. A hóvidékeken talált vasnyomok szintén meteoritokra engednek következtetni. Valószínűleg por alakjában hullottak le. Azonban koránt sem minden vidék, vagy ország kap belőlük. Svájcban például még nem találtak, annál gazdagabb benne India, Franciaország, Észak-Amerika, Olaszország stb. Hazánk sem panaszkodhatik miatta. Sőt az első ismert legrégebbi csillaghullás is bennünket keresett volna föl: az 1459-iki. Az 1492 november 7-iki már Ensisheimet látogatta meg.

A távoli szemlélő csak magát az égi tűneményt látja: amint leszalad az égen a csillag és eltűnik a láthatárról. Nem így, aki közel van ahhoz a helyhez, ahol leüt. Gyönyörű, de félelmetes látványban van része. Már a levegőben ágyudörgés-szerű robaj jelzi jöttét s amikor a Földre ér, egész porfelleget ver föl és mélyen belevágja magát a Földbe. Legtöbbször izzó tüzes és ereje oly nagy, hogy például a Ngurein Szudán mellett levágódott meteorvas egy méter mélyen furódott be a száraz talajba. Lassan hül ki, és napokon át erős kénszagot terjeszt maga körül. Vannak azonban oly hideg meteoritok is, hogy hidegebbek a jégnél s pusztá kézzel lehetetlen hozzájuk nyulni, míg lassanként föl nem melegednek. Ilyen hideg meteorit hullott le nálunk 1795 április 15-én a temesmegyei Zsadány községben.

A csillaghullásokat a babona is a maga körébe vonta. Szóbeszéd, hogy amikor egy-egy csillag lehull a helyéről, önkéntelenül is arra gondolunk, hogy: meghalt valaki. A néphit kapcsolatba hozza a léleknek földöntúli életét a mindenséggel, ezzel a közvetlen észleletünkön kívül álló fogalommal. Hiszen kevéssel ezelőtt még maguk a tudósok is tagadták, hogy az égből kövek eshetnek s nem kisebb ember, mint Lavoisier, francia vegyész azt a kijelentést merete megkoczkáztatni a párisi Akadémia előtt, hogy bár az aérolithok hullását, szétpukkanását ezren és ezren látták és hallották, a leesett köveket azon melegen fölvevették, amint lecsaptak és megvizsgáltatták, — a dolog hihetetlen és igazságnak el nem fogadható. Ugyanigy tett a tizenhetedik század legfüggetlenebb szelleme, Gassendi is, aki bár maga szemtanúja volt annak az esetnek, amikor 1627-ben egy harmincz kilogramm sulyu aérolith esett le Provánszban, világos fényes nappal, sőt saját kezével megtapogatta, megvizsgálta a követ, kijelentette, hogy azt csak valamely ismeretlen földi kitörés vethette ki a levegőbe.

Husdrágaság.

Ugyan mit szólna IV. Henrik, ha százados álmából felébredne, látva azt, hogy mily méregdrága áron vesszük a húst. Ha a nép boldogságát az ő óhaja képezi, hogy tudniillik

minden ember fazekában egy tyuk följön, akkor ugyan mi boldogtalan sorsra jutottunk.

A husdrágaság ugyanis napról-nápra emelkedik úgy, hogy maholnap csak a módosabb emberek jutnak izletes falatokhoz. A szükség arra fog bennünket indítani, hogy vegetáriánusok legyünk.

Ugy mondják a hozzáértők, hogy a szerb határ elzárása okozta a hus drágaságát. Sokan azonban azt állítják, hogy a baj oka nemcsak a vámháboruban keresendő, hanem a mi azon szokásunkban, hogy a jó marhát az osztrák gyomrába küldjük. Ami rossz meg itthon marad, azt méregdrágán adjuk el a közönségnek. Hát kérem szeretettel ez igaz és ezt elvitatni nem lehet. Ez pedig csak úgy akadályozható meg, ha a kormány legalább egyidőre megtiltja az állatkivitel. Mert mégis csak bosszantó és igazságtalan dolog a megélhetés eszközeit elvonni ebből az országból és kihizlalni hizott marhával a mi rovásunkra az osztrákot.

A mi mészárosaink, mikor a hus árát emelik, még azzal sem védekezhetnek, amivel a budapesti mészárosok, hogy tudniillik nyereségüket elviszik a marhavásárpénztár és a vásárcsarnokok. Hanem igenis a hus árának emelkedése nálunk onnan származik, mert kevés állat kerül vágásra. Ennek oka azonban az, hogy mészáros mestereink restelnek a Szilágyságba fáradni és ott vásárolni marhát. Azután meg valóságosan pusztítják a borjukat, úgy, hogy nem képes a növendék marha felnőni. Ebből ismét az következik, hogy erőtlén husok kerülnek asztalunkra.

Akármi oka legyen azonban a hus drágulásának, valamit tennünk kell a módtalan áremelkedés akadályozására. Nem vádoljuk mi a mészárosokat, hisz elvégre ők is küzdenek a bajokkal és nehéz viszonyok közt vezetik üzleteiket, másrészt azonban ők is elégedjenek meg egyelőre kevesebb haszonnal is, ne használják ki az alkalmat a közönség rovására. Igyekezzenek Debreczen város távolabbi vidékéről szerezni be a vágómarhát és ne sajnálják a fáradságot, hanem kutassák fel ama helyeket, ahol bőviben van a vágómarha. Mert ha elhisszük is, hogy a szerb zárlat nehéz viszonyok közé juttatta a mészárosokat, a hus árának rohamos emelkedését nem vagyunk hajlandók egészben ennek a körülménynek betudni.

Ha pedig nem használna az ügynek a közönség felhangzó jogos panasza, akkor fel kell állítani a hatósági mészárszékeket. Ez az intézmény másutt is bevált. Nálunk is be fog válni, ha a vágómarhákat nem a mészárosoktól vesszük, hanem a vidéken szedjük össze. Mivel pedig maga a város nem haszonért fog dolgozni, hanem a nagyközönségen fog segíteni s pusztán a kezelési költségeket csapva a vételárba, nyilvánvaló, hogy olcsóbban adhatja majd a húst és a panasz el fog mulni.

Gondolkozzanak e felett az illetékes körök és valamilyen képpen segítsenek a dolgon, nehogy olyannyira emelkedjék a hus ára, hogy szegényebb embernek nélkülözni legyen kénytelen.

Magyar és székely fürdőik.

Nagy hiba, hogy a magyar ember keveset gondol legdrágább kincsére: egészségére. Szeret jól élni, de egészségével csak akkor törődik, amikor gyomrát, szervezetét alaposan megrongálta, amikor már rendszerint késő.

Ezért keresik föl annyian évről-évre Karlsbadot meg a többi külföldi fürdőket, ahova az ugysis szegény országból milliókat visznek ki.

A magyar embernek ez a könnyelműsége valóságos nemzeti veszedelem, mert fokozza a halandóságot és a nemzeti elszegényedést.

Nálunk nemcsak a gyermekhalandóság öltött ijesztő arányokat, hanem nagyon gyakori az elhanyagolásból származó, idő előtt való felnőtt halálozás is.

Pedig a magyarság, mint kis nemzet, csak akkor állhatja meg helyét a nagy nemzetek sorában, ha az egészségügyét minden téren elsőrangú országos érdekek tekintik; gazdasági válságának elosztásához pedig nagyban hozzájárul, ha fürdőink, ásványvizeink páratlanul álló kincséből is hatalmas gazdasági tőkét kovácsol.

S mégis mit látunk? Azt, hogy nemzetünk világhírű szaporodó képessége a nagyfokú gyermekhalandóság és kivándorlás miatt megcsökent, hogy a családfentartó apák, anyák egy része időnek előtte elpusztul, mert nem ápolja egészségét, nem előzi meg orvosi kezeléssel a nagyobb bajokat, nem használja ki a csodahatású fürdő- és ásványviznyújtotta istenáldásokat, amelyekben hazánk az egész világot fölülmulja.

Életünk felét négy fal között iskolában, hivatalban, szobában robotoljuk le. Szórakozni füstös, bűzös vendéglőben műbor, rossz szódavíz mellett szoktunk, sétálni poros, zsufolt sétatereken, ahelyett, hogy minden szabadidőnket — mint okos elődeink — a szabadban töltenők. De tovább megyek. Százazrekre rug azoknak a jómódu családoknak a száma, amelyek még mindig úgy gondolkodnak, hogy a fürdő, a jó levegő, az ásványvíz luxus, holott mindez olyan szükséges, mint a heti tiszta ruhaváltás s olyan országos érdek, mint a jó gazdasági befektetés, kivált a szellemi munkásnak, a tisztviselőnek, kereskedőnek, iparosnak stb. Aki ernyedtt idegeit felfrissíti, aki balsamos hegyi levegővel szervezetét megerősíti, aki lappangó bajait meggyógyítja, üde, jó ásványvízzel vérét tisztítja: életét hosszabbítja meg s tovább lesz kenyérkeresővé.

Az okos fürdőzés tehát nem luxus, hanem busásan kamatozó egészségi és gazdasági tőkebefektetés, amelyhez a hegyvidéki népművelés hazafias cselekedete járul.

Azokat a jómódu polgárokat tehát, akik sajnálják a pénzt a jó hazai ásványvizekért, akik tanyákon, homokpusztákon égnek, föl kell világosítani tévedésükről. Igazán egy magyar ember asztaláról sem volna szabad hiányoznia Hankó Vilmos dr. „Fürdőink és ásványvizeink“ és a „Székelyföld fürdői és ásványvizei“ című könyveknek, amelyek közül az utóbbit a földművelésügyi minisztérium ingyen küldi meg bárkinek.

Hogy a magyar fürdőügy nemcsak egészségügyi, hanem közgazdasági szempontból is egyik igen fontos tényezője a magyar nemzeti érdekeknek, mindannyian tudjuk. A magyar fürdőket azonban két előítéletből még mindig nem látogatják kellőképpen. E két előítélet: a drágaság és kényelmetlenség.

Igaz, régen sok volt a jogos kifogás a magára hagyott s kevésbé gondozott magyar fürdők ellen, de ma már e vádak legtöbbszörre alaptalanok. A Székelyföldön különösen, mert e fürdők gyógyító hatás, természeti szépség és olcsóság tekintetében ma már kiállják a versenyt a külföldiekkel szemben, sőt némelyek — Borszák, Szováta, Kovászna — felül is mulják a hirneves és nagy reklámmal dolgozó külföldieket.

Itt az idő, hogy a magyar közönség levetkőzve előítéletét, hathatós támogatásban részesítse a magyar fürdőket, hogy az ugyanis szegény ország ne legyen kénytelen keservesen megtakarított millióit külföldre vinni. De, hogy ezt

megtehessük, kölcsönösen, szeretettel kell egymást támogatnunk: a közönségnek és fürdőnek egyaránt.

Tárjuk föl a bajokat jóakarattal, hogy a fürdők intézőinek kedvük, módjuk legyen a javításra, viszont mi se nézzük el nagyzásból a hazait, hanem igyekezzünk saját magunk is előre vinni a magyar fürdő-ügyet. Sokan a külföldi fürdőkön is érzik az otthon kényelmének hiányát s ugyanazokat a bajokat tapasztalják, amelyekben a hazaiak szenvednek, de hazajöve csupa hiúságból s nagyzolásból e hibákat elhallgatják. Ezek sokkal helyesebben cselekednének, ha módot nyujtanának a jelesebb hazai fürdőknek befektető tőke beszerzésére. Így pld. dicsérettel kell megemlékeznünk Sándor János volt székely kormánybiztosról, aki több jeles hazafival azon fáradozott, hogy a tőkével nem rendelkező, de egyébként kitűnő fürdőknek állami, társadalmi uton tőke-segítséget szerezzen, hogy a szükséges beruházást, felszerelést és modern kényelmet megadhasák a közönségnek. Nagyon helyes és hazafias cselekedet az is, amikor módosabb uraink magyar fürdőtelepen építenek villákat, nyaralóhelyeket, hogy a közönséget állandóan odavonzzák. Így fejlődött rövid pár év alatt látogatott helylyé Szováta, így lett elsőrangú szép fürdővé Borszák, Tusnád stb.

Most pedig rendre felsoroljuk a főbb székely fürdőket, megjegyezvén, hogy a részletes tudnivalókat Hankó Vilmos nevezett könyve s a fürdők prospektusai foglalják magukban.

Erdélynek, sőt egész Európának legcsodálatosabb fürdője Borszák, mely 882 méter magasságban fekszik a tenger színe fölött. Levegője, vize, fürdője egyaránt páratlan. Tusnád 650 m. magasban az Olt völgyében pompás kirándulóhelyek közepében terül el. Mindkét fürdő fenyesekkel van körülvéve. Előpatak főképp gyomorbajosoknak való. E tekintetben egyenlő rangú Reichenauval, Pyramonttal, Schwalbachhal. Szováta meleg, langyos és hideg sóstavai európai híresek. Illyés-féle Medvetó pedig valóságos csoda. Korondot magyar Gleichenbergnek tartják. Kovásznán a világhírű pokolsár van, melynek vize csusz, köszvény, idegbaj ellen csodával határos. Homoród, Margita-fürdő. Bálványos-fürdő pompás magaslati helyek 720, 1130, 1149 méter magasságban ősfenyvesek között. Málnás világhírű vizéről (Málnási Mária Siculia) s fürdőjéről nevezetes. Kászoni-fürdő főképp vizéről nevezetes. A kászoni viz a giesshübli, krondorfi vizekkel egyenlő értékű alkalikus savanyuvíz. Ime, mennyi kincs van a Székelyföldön, ha csak a fürdőket és ásványvizeket vesszük is.

S mégis évenként kerek negyvennyolczmillió koronát költünk el külföldi fürdőhelyeken s tömérdek kitűnő vizűket — borszáki, előpataki, málnási Mária Siculia, „Baross“, répáti, kovásznai stb — nem pártolva egymillió korona értékű ásványvizet fogyasztunk.

Az embernek megáll az esze, hogyan követhet el egy józan, okos nemzet ekkora öngyilkossággal határos közönbösséget. „Ha más országban volnának e gyönyörű fürdők és csodaforrások — mondja Jókai — bucsujáró kápolna volna mindenik mellé építve egyfelől s részvénytársaság vendégfogadója másikkal. De nekünk elébb külföldre: Velenczébe, Ostendébe, Karlsbadba kell mennünk. Itt az idő, hogy megváltozzunk! Magyar fürdő, magyar közönség szeressék egymást.

Ne pártoljuk az idegen fürdőket, de a hazaiak is tegyenek meg minden lehetőt. A magyar fürdő legyen mindig olcsó és kényelmes, a közönség pedig a kezdet kezdetén, az átmeneti időben elnéző! Sassi Nagy Lajos.

Hirek.

— **Polgármesterek kongresszusa.** Az idén a polgármesteri kongresszust Pozsonyban tartják meg. Városunkat a kongresszuson Kovács József polgármester, Körner Adolf és Óláh Károly tanácsnokok fogják képviselni.

— **A Hortobágy vendégei.** Benefai Bacsák Zsigmond cs. és kir. tábornok pótlovazási főfelügyelő értesítette városunk polgármesterét, hogy folyó hó 27-én érkezik; lovag Damnitz altábornagy Németország pótlovazó főfelügyelője, lovag Rünge német császári méntelep parancsnok, lovag Hautb és Skieta őrnagy a császári és királyi osztrák földművelési miniszterium küldöttei. Ezen bizottság lótenyésztési intézményeket akar tanulmányozni, méntelepeket, állami és magán méneseket, valamint katonai csikótelepeket meg szemlélni. Mivel pedig a magyar lótenyésztést a lehető legjobb színezetben szeretné bemutatni, Bacsák Zsigmond az uti tervbe bevette a Hortobágy meg szemlélését is. A tábornok kéri a polgármestert, sziveskedjék megtenni az intézkedéseket, hogy a bizottság augusztus 29-én a Hortobágyra érkezve a pusztá mintaszerű és hírneves intézményeit megtekinthesse. A polgármester intézkedni fog a vendégek kalauzolásáról.

— **Szojka Gyula bucsuja.** Jó barátaimtól és kedves ismerőseimtől, akiktől Pozsonyba költözésem előtt személyesen el nem köszönhettem, ez uton veszek bucsut azzal a szíves kéréssel, hogy tartsanak meg jó emlékezetökben. Szojka Gyula, felső keresk. isk. igazgató.

— **Jubileumi ösztöndíj.** A koronázási jubileum emlékére létesített ösztöndíj kamataira öt pályázó adta be bérvenyét. A tanács az öt kérelmező közül a 600 koronás ösztöndíjat *Klimó István* festőművésznek adta ki.

— **A tisztviselők országos mozgalma.** Mint a lavina, úgy nő az a mozgalom, melynek célja egységes keretbe foglalni Magyarországon összes tisztviselőit. Közhit volt sokáig, hogy a társadalom leglassabban lelkesülő konzervatív osztálya a tisztviselőkar és ime az Országos Tisztviselő Szövetség felhívásai alig hogy szétmentek, már is nagyra növekedett a tagok száma.

— **Büntetéseket nyilvántartó országos hivatal.** Igazságügyünknek régi és nagy hibája az, hogy a büntetett egyének alig tartatnak nyilván s a büntetett előéletű vádlott tagadásával szemben, annak megállapítása tisztán a bíróságok emlékező tehetségére van bízva. Ennek az anomáliának elejét veendő Székely Ferencz koronaügyész ezelőtt 10 évvel javaslatot tett az igazságügyi kormánynak, hogy külföldi példára egy országos nyilvántartó hivatal létesíttessék, amely az összes büntetett előéletű egyénekről nyilvántartást vezessen. Annak idején ez a terv nem létesült, most azonban újra felmerült annak életbeléptetése. Az igazságügyi miniszteriumban most egy rendeleten dolgoznak, amely ezt a „Büntetéseket nyilvántartó országos hivatal” életbelépteti Budapest székhelylyel. Az új hivatal gyűjteni fogja a kül- és belföldi büntetésekre vonatkozó összes adatokat, nyilvántartja azok hamis neveit, ismertetőjeleit s az ország összes nyomozó hatóságainak és bíróságainak rendelkezésre fog állani a büntetett előélet megállapításában. Az új hivatal a jövő év elején kezdi meg működését.

— **Nyitra megye Debreczenhez.** Nyitra vármegye törvényhatósági bizottsága a sajtószabadság revíziója tárgyában feliratot intézett a képviselőházhoz. A feliratot pártolás végett megküldte Debreczen város törvényhatóságának is. Érdekes, hogy az átirat Polónyi miniszter rendelkezését, különösen a nemzetiségi sajtó izgatásai miatt helyesli.

— **A városi muzeumból.** Az elmúlt július hónap második fele is gyümölcsöző volt a városi muzeumba nézve. Ajándékokkal ismét számosan segítették elő a közönség által szorgalmasan látogatott emez ismeretterjesztő fiatal kulturintézményt. A régiségtár részére Maurer Emilné urasszonytól kaptuk ezuttal is a legértékesebb ereklyéket:

Debreczen közelében talált s általa kiásott *honfoglalás-kori lovas sir* mellékleteit: ezüst gyűrűt, bronz szíjvéget, nyílhegyeket, zablát, kengyelvasakat s egy kis bögrét. Maurer Emil ur pedig Halápon és Sámsonban talált keltakori edények számos töredékével lepelt meg bennünket. Horváth János ur az 1849. évi augusztus hó 2-iki csatában kilőtt ágyugolyót, Ifj. Szücs Lajos ur pedig Szerajevó bevételekor zsákmányolt bosnyák golyókat, Szathmáry Józsefné Szepesen szántás közben lelt vasgömböt adott. — Ezekon kívül ajándékokat kaptunk a következő urnóktól, uraktól, polgárosszonyoktól és polgároktól: u. m. *pénzeket és érmekeket*: Debreczeni Gazdasági Egyesület, Debreczeni Jenő, Belényesi Erzsike, Andirkó Istvánné, Fiker Józsefné, Illés Ferencz, Katz József, Kozma Péter, Nagy Imre, Rajczi Vilmosné, Rosenfeld Albert (H.-V.-Pécs), Szabó Miklós (Pocsaj), id. Szentesy Mihály és özv. Tóth Mihályné. Ezek között több római és idegen régi ezüst pénz s egy szép nagy millenniumi bronzérem is van. — *Könyveket és nyomtatványokat*: Csapó László, Kiss Istvánné, Darvasi Antal (Budapest), Muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősege, Közoktatásügyi miniszterium, Mendelovits Lajos, Szilágyi Gyula. — *Néprajzi tárgyakat*: dr. Boldisár Kálmán öreg fakupát, özv. Csóka Imréné Kovács Eszter által régi mázas, virágos u. n.: győri edényeket, Füredi József mázas butykost, Nagy György régi kulcsokat, id. Pecze Istvánné csigacsínáló bordát — régi debreczeni fazekas munka; Tokaji István öreg fatányért, özv. Varga Sándorné tűzikutyát vasból, fokost, ollót, golyóöntőt, vastórt, fakörzöt stb., Zeke László régi fakulcsot. *Ásványokat* ajándékoztak: Erdélyi Kálmán, Nagy Mihály, Rajczi Vilmosné, Maurer Emil pedig raffiából font sárgarigó fészket. Muzeumunk pártfogóinak ez uton is köszönetet mond a muzeum öre.

— **Uj vonat Debreczen és Balmazújváros közt.** A kereskedelmi m. kir. miniszter értesítette a város közönségét, hogy folyó évi október hó 1-jétől Debreczen és Balmazújváros közt egy új vonatot állít be, mely Debreczenből délelőtt 11 órakor, Balmazújvárosról pedig délután 2 órakor fog indulni.

— **Előmunkálati engedély.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Kubadri Kiss Ferencz földbirtokosnak a debreczen—nagyvárad villamos vasútra vonatkozó előmunkálati engedélyt egy időre meghosszabbította.

— **Fiatal bűnösök elkülönítése.** A belügyminiszter rendeletet intézett a városhoz a fiatal bűnösök elkülönítése ügyében. A városi tanács megbizta a rendőrfőkapitányt, hogy megfelelő helyiségekről tegyen javaslatot.

— **Ankét a hivatalos órák ügyében.** A városi tanács megkeresést intézett annak idején városunk összes hivatalaihoz, intézeteihez, véleményt kérve a hivatalos órák idejének megtartására nézve. Miután a vélemények beérkeztek, Kovács József polgármester az érdekelteket f. évi szept. hó 2-ikán délelőtt fél 11-re összehívta a városháza nagytermébe.

— **A közkórház gyógyszereinek szállítására nézve** a belügyminiszter leiratot intézett a városi tanácshoz, melyben utasítja a tanácsot, hogy a helybeli gyógyszereszekkel a közkórház gyógyszereinek szállítására vonatkozó szerződést 1907., 1908. és 1909. évekre kösse meg.

— **Magyar-osztrák bank debreczeni fiókjának 50 éves jubileuma.** A Magyar-osztrák bank debreczeni fiókja f. hó 18-án üli meg működése 50 éves jubileumát. Az érdemes pénzintézet működéséről lapunk legközelebbi számába számolunk be.

— **A munkáshiány megszüntetése.** Kecskeméten, mint ottani levelezőnk jelenti, az egyre növekedő és már-már valóságos kalamitássá fajult munkáshiány megszüntetése érdekében egészséges, emberséges, gyakorlati, életrevaló eszme merült föl. Tóth József dr. kecskeméti szőlőbirtokos vetette föl az eszmét, hogy a város az állami gyermekmenedékhelyből főlzabaduló és tizenöt évet betöltött gyermekek részére 5–600 csoportokban menedékhelyet építsen, akiknek rendelkezésükre bocsátván 80–80 holdnyi területet, azon, mint szakavatott vinczellérek felügyelete mellett szőlőmunkásokká, a fogékonyabbak pedig vinczel-

lérekké képeztessenek ki, akik azután 17 éves korukban a Kecskeméti övező szőlőknek kiváló, szakavatott, hozzáértő munkásai lennének. Ez által elsősorban is megmenteni akarja őket a rendesen elkövetkezett erkölcsi zülléstől és attól a bizonytalanságtól, hogy tizenöt éves korukban föl szabadulván az állam gondviselő kezei alól, egy biztos, szebb jövőnek néznek elé, mely őket a haza, az emkeriség javára megmentené. A városi tanács az eléje került indítványt egyhangulag magáévá tette és megbizta Sándor István főjegyzőt, hogy ebben az irányban azonnal lépjen érintkezésbe a belügyminiszteriummal és Ruffy Pál dr. miniszteri tanácsossal, az állami gyermekmenedékhelyek országos főfelügyelőjével, hogy ezt a kérdést rövid időn belül, halasztást nem tűrve, kellőképpen megoldhassák. A tervezet szerint egyelőre 5 600-as csoportokban helyezik el a fiatalokat Kecskemét környékén, ahol egy-két év alatt kiképezik őket jóra való szőlőmunkásokká, esetleg vinczelléreké Körülbelül 17 éves korukban maximális 1 korona 50 fillér napszámért elszereződnek a szőlőbirtokosokhoz. A napszám egy részéből fedezik szükségletüket, másik részét gyümölcsöztetik a takaréokban, hogy majdan önállósíthassa magát. Ezzel kapcsolatban Kada Elek polgármester a föl szabaduló 15 éves leánygyermek részére minta konyhaterületet akar létesíteni, amely fölhasználná a Kecskemét határában építendő tébolyház szennyvizét. Kecskemét városa mind a két indítványt lehető rövid idő alatt akarja megvalósítani, még a legnagyobb áldozat árán is.

— **A tüdővész ellen.** Andrassy Gyula gróf belügyminiszter a következő rendeletet intézte valamennyi törvényhatóságához:

„A tuberkulózis ellen indított küzdelem sikerének egyik legelső feltétele, hogy a betegség lehetőleg már kezdete szakában felismertessék úgy az egyén gyógyulása, mint a fertőző csirák ártalmatlanná tétele céljából. Avégből tehát, hogy az általam felhozott és az ily esetben folytatni kívánt védekezési mozgalom sikerét az említett uton biztosítsam, elhatároztam, hogy az ország több helyén, kezdetben a főorvosokkal is rendelkező közkórházakkal bíró törvényhatósági városokban, köpetvizsgáló állomásokat fogok létesíteni, ahol az orvosok vagy betegek által beküldött gyanus köpetek bakteriológiai vizsgálat alá fognak vétetni aziránt, hogy tuberkulózis bacillusokat tartalmaznak-e? Ezzel nemcsak a korai diagnózis megállapítását óhajtom megkönnyíteni, de egyben módot is nyújtani a kezelő orvosnak, hogy a beteg lakásán követendő egészségügyi szabályokat biztos diagnózis alapján megállapíthassa a betegek megfelelő higiénikus viselkedésre oktassa. A beküldő orvosokra és felekre a vizsgálat teljesen díjmentes lesz; a vizsgáló orvosok jutalmáról magam akarok gondoskodni. Mielőtt azonban e tekintetben intézkedném, tájékozódni kívánok aziránt, hogy a szabad királyi város közönsége tulajdonát képező közkórház eme vizsgálatok teljesítésére vállalkozik-e s ezt a szolgálatot saját viszonyaihoz mérten miként gondolja teljesíteni? Felhívom ennél fogva a város közönségét, hogy erre vonatkozó jelentését hozzám mielőbb terjessze fel. Bpest 1906 aug. 7. *Andrassy* s. k.

— **A város új zászlói.** A városi tanács a városi székházra új nemzeti zászlókat és fekete lobogót rendelt meg.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép úgy használhatják a Nagyerdőn, hol a vizgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbélő elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbélő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélelheti és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredményenyel alkalmazható tehát a vizgyógyimód és annak különféle alakja:

1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek huruto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység, sápkór, kövérség, köszvény, görvélykór- és cukorvizelelésnél. 4. Gyomor- bél- és máj betegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértululás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniának, ennek sokoldalú jelenségeinek, a mint: fejfőrs, szédülés, fejfőrs, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdei hidegvízgyógyintézet modern és czélszerű berendezése, fekvése és kitűnő puha vize fölülte alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5–8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvízgyógyintézetben

Szerkesztői üzenetek.

— **Polgár.** Cikkelyét nem közölhetjük, mert akiről a cikkely szól, az sohasem állította azt, hogy a napidíjasok 1000 korona fizetésből fényesen megélhetnek. De nem közölhetjük másodsor azért sem, mert ilyen súlyos vádakát név nélkül nem írunk ki. Akinek bátorsága van vádolni egy köztisztviselőt, abban legyen erkölcsi bátorság arra is, hogy írja alá cikkelyét. Tisztességes ember nem bujkál a sötétben és nem borkolja magát a névtelenség köpenyegébe akkor, mikor másokat vádol. Azon megjegyzésére pedig, hogy ha mi nem közöljük cikkelyét, elviszi más laphoz annyit mondunk, hogy ismerve a helyi sajtó tisztességét, egy sem fog ilyen durva, személyeskedő cikkelyt közölni.

— **Sz. I.** Sok panasz hangzik a közönség körében a mián, hogy a vágóhid jéggyártása nem tud elegendő jeget termelni. A panasz sok tekintetben jogosult és mivel a jégvermek az egész városban kiürültek, valóban égi szerencse, hogy valamelyes járványos betegség nem ütött ki ezen időben. A városi tanács azonban nem hibás, mert idejében elrendelte a jéggyár kibővítését, ez azonban késett a különböző munkaszünetések miatt. Ugy tudjuk, hogy a kibővített gyár most már üzemben van. Ha mégis a rendelés daczára nem kap jeget, szíveskedjék a vágóhidi igazgatónál panaszt emelni.

— **Soviniszta.** Az illetőt nem róvhatjuk meg azért az ön kedvéért, mert lelkes hive minden magyar iparcikknek. Sőt még megdicsérjük, bár minden magyar így cselekednék, mert akkor a paraziták nem rágnák el megélhetésünk életgyökerét. Ezen megjegyzésünkben találja meg a feleletet arra a kérdésre, miért nem közöljük beküldött cikkelyét.

— **Szatmár.** Teljesen igazat adunk abban, hogy a törvényhatósági fő- és allelveltások mostohán vannak fizetve. Örömmel csatlakozunk a mozgalomhoz és magán levélben fejtjük ki idevonatkozó nézetünket. Felelős szerkesztőnk ugyan e hó végéig szabadságon van, de a városról nem távozik el hosszabb időre és bármikor szívesen látja.

— **Nagyerdőn lakó.** Mi is szóvá tettük már a Simonyi-ut dusabb öntözését, de bizony szavunk elhangzott a pusztában, illetve nem jutott el a mérnöki hivatalhoz. Aki reggelenként a Simonyi-uton sétál, az bosszankodva látja, hogy mily irtózatossá porfelhőt vernek fel a lovagló. Ennek oka pedig az, hogy az öntözőkocsik csak a kemény, köves utat testet locsolják, a szegélyfák alatt elhuzódó poros utat pedig öntözetlenül hagyják. Ennek következtében az ily módon kezelt öntözés mitsem használ. Így tehát, aki a Simonyi-uton sétál reggelenként, az ugyan nem kap pormentes levegőt, hanem szeme, szája, ruhája tele lesz porral, mely azután felszáll az utasági fákra és egy kedvező szélroham behajtja az erdőbe, hol szintén van a laza, poros utak előtt por bőven.

— **Hortobágy.** Ugy értesülünk Budapestről, hogy a közel napokban részletes tervek és ajánlatok érkeznek a városhoz a Hortobágy hasznosítására. Ezek már érdemes munkák lesznek, melyekből tiszta képet nyerhetünk az egész ügyre nézve. Szakemberek foglalkoznak ezzel a nemcsak helyi, hanem országos kérdéssel is.

10,417—10,418.

1906.

Ló- és szarvasmarha eladási hirdetés.

A városi törzsménésből és gazdasági törzsgulyájából kielejtett és számfeltti lovak és szarvasmarhák nyilvános árverésen való eladása elrendeltetvén, értesítetnek a venni szándékozók, hogy ezen árverés a folyó évi augusztus havi országos állatvásáron és pedig lovakra nézve augusztus 12-én, a szarvasmarhákra nézve augusztus 13-ikán, mindenkor d. e. 9 órakor a baromvásártéren fog megtartatni. Miről a venni szándékozók azzal értesítetnek, hogy ezen eladásra kijelölt szarvasmarhák és lovak a város epreskerti telepén előzetesen megtekinthetők.

Debreczen, 1906 augusztus 6.

A városi tanács.